

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
สมชาย อังสุโชติเมธี

A STUDY OF STATES AND OPERATIONAL GUIDELINES
OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM IN KLONGLANWITTAYA
SCHOOL OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 41
SOMCHAI ANG SUCHOTMETEE

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 โดยมีประชากร และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนโรงเรียนคลองลานวิทยา จำนวน 79 คน แหล่งข้อมูลการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยรวมและรายด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ได้แก่ โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองกับนักเรียน โรงเรียนควรตั้งทีมประสานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป โรงเรียน ควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป และ โรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีขั้นตอนและคอยติดตามอยู่เสมอ

คำสำคัญ : สภาพและแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กศ.ด., ครูโรงเรียนคลองลานวิทยา จังหวัดกำแพงเพชร

Abstract

This research aimed to study the state and operational guidelines in the Student Care and Support System at Klonglanwittaya school of Secondary Educational Service Area Office 41. The instruments used for data collection were documents and related researches, the questionnaire and interview from the Best Practice directors, teachers, and schools. The data were analyzed in terms of Mean, Standard Deviation: S.D., and Content Analysis.

The result showed that the states in the Student Care and Support System at Klonglanwittaya school of Secondary Educational Service Area Office 41 both overall and detail were at a very good level. The Operational guidelines for the Student Care and Support System at Klonglanwittaya school of Secondary Educational Service Area Office 41 were to have cooperation from students' advisors to set up the coordinating team for screening students, to create activities which related to students demand, to prevent and solve problems, and to inform the problems of students when they pass class.

Key word: the conditions and operations in the Student Care and Support System

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเปรียบดังเรือลำใหญ่ ต้องอาศัยลูกเรือที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดี และมีคุณค่าในสังคม เพื่อนำพาประเทศไปสู่จุดหมายอันมั่นคง เยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติ จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยขัดเกลาจิตใจหล่อหลอมให้เป็นคนดีมีคุณธรรมดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า

“...เด็กไทยต้องฝึกอบรมธรรมจริยาให้สมบูรณ์พร้อมในตนเอง จักเป็นคนดี คนมีประโยชน์ และสามารถรักษาตัว รักษาชาติบ้านเมือง ให้ดำรงอยู่ด้วยความเจริญมั่นคงต่อไปได้...”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดในมาตรา 52 ว่าเด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในฐานะที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้โรงเรียนนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาดำเนินการในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยใช้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งในอดีตกรมสามัญศึกษาได้ กำหนดกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้โรงเรียนปฏิบัติ ใน 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา และการส่งต่อ (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จังหวัดกำแพงเพชร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ประจำอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในปีการศึกษา 2558 มีนักเรียนจำนวน 1,463 คน บุคลากร และครู รวม 85 คนได้ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดไว้ มาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ได้มีการสำรวจสภาพปัญหา และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 จึงจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองลานวิทยาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพออกสู่สังคมได้ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพ และแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แหล่งข้อมูลได้แก่ ครูผู้สอน โรงเรียนคลองลานวิทยา ทั้งหมด จำนวน 79 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตามกรอบเนื้อหา ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 1.2 การยืนยันสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 แหล่งข้อมูลได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงเรียนคลองลานวิทยา จำนวน 3 คน ครูที่เป็นหัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 4 คน ครูที่อยู่ในฝ่ายงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Selection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มีรายละเอียด ดังนี้

แหล่งข้อมูลในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคลองลานวิทยามีการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีการดำเนินงานเป็นลำดับ ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งต่อนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนคลองลานวิทยา ที่ควรปฏิบัติเพิ่มเติมในแต่ละด้าน จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา มีดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ โรงเรียนต้องขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองกับนักเรียน

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ โรงเรียนควรตั้งทีมประสานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดเลือกเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการคัดกรองนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อการนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อการนำไปพัฒนาในครั้งต่อไป

2.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน คือ โรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบ ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีขั้นตอนและคอยติดตามอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ได้ดังนี้

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ภาพรวมทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา, 2544 หน้า 3 อ้างถึงใน วีระพงษ์ วันทา, 2555 หน้า 12) ว่าได้ให้หลักการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีรายละเอียด ดังนี้ การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่าง เป็นสุขนั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนด้านสติปัญญาแล้ว การป้องกันช่วย เหลือ และแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ เกี่ยว ข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครู อาจารย์ทุกคน ในสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการในด้านต่าง ๆ มีหน้าที่ที่จะต้อง ปลูกฝังความรู้สึกผิดชอบ (Conscience) หรือจริยธรรม (Morality) ลงในตัวเด็กเพื่อให้เขาเจริญ เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีมีประสิทธิภาพของชาติ การดำเนินงาน เพื่อป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบมี หลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการ หรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะว่าโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมโฮมรูม เพื่อพบปะ พูดคุยกับนักเรียนทุกวัน การจัดกิจกรรมผู้ปกครองจิตอาสาให้ผู้ปกครองหมั่นเวียนมาพบครูที่ปรึกษา และการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษาเพื่อพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองนักเรียนและเห็นสภาพการเป็นอยู่ของนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเก็บข้อมูลนักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา, 2544 หน้า 3 อ้างถึงใน วีระพงษ์ วันทา, 2555 หน้า 12) ว่าได้ให้หลักการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนซึ่งมีการดำเนินงาน คือ ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหารสถานศึกษา และครูอาจารย์ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม แล้ววางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และคอยสนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครอง เพื่อให้บ้าน สถานศึกษาและชุมชน เชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนดำเนินการเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียนไว้เป็นความลับ ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนมีความน่าเชื่อถือ และครูที่ปรึกษาทราบ ถึงจุดเด่น และสิ่งที่ควรปรับปรุงของนักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบครบทุกคน เพื่อใช้ในการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, ข หน้า 44 อ้างถึงใน เพ็ญศรี นิตยา, 2552, หน้า 90) กล่าวว่าในการดำเนินงานเพื่อการคัดกรองสถานศึกษาจะต้องดำเนินการคัดกรองนักเรียน ซึ่งมีกระบวนการในการคัดกรอง ดังนี้ คือ 1) จัดทำเกณฑ์การคัดกรองเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกันของสถานศึกษา 2) พิจารณาข้อมูลเพื่อการคัดกรอง 3) ดำเนินการคัดกรอง 4) สรุปผลการคัดกรอง ถ้าในขั้นนี้สรุปไม่ได้ก็ทำการพิจารณาข้อมูลใหม่ แต่ถ้าได้ก็ดำเนินการต่อ 5) รายงานผลการคัดกรอง ซึ่งการคัดกรองถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่มีความยาก ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเสียสละ และความชำนาญในการวิเคราะห์ข้อมูล

ด้านการส่งเสริมนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ อยู่เสมอ จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรายงานผลการเรียน พูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองในด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในทุกภาคเรียน และการจัดกิจกรรมคั่นคว้าอิสระ(วิชา IS) ให้กับนักเรียนตามแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนชีวิตคุณภาพเด็กไทย (2556, อ้างถึงใน สุนทร ทองคำพงษ์ , 2557 หน้า 25-27) มีการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนให้เต็มความสามารถ พบว่าพลังบวกยิ่งมากเท่าไรจะช่วยลดการเกิดปัญหาอารมณ์และพฤติกรรมในวัยรุ่น และเพิ่มความรู้สึที่ดีต่อตนเอง และหากพบว่า Developmental Assets ที่มากจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงที่น้อยลง ไม่ว่าจะเป็นลดความเสี่ยงต่อความก้าวร้าวรุนแรง การใช้สุราและสารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การประพฤติดกึกกฏหมาย

ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ครูสามารถติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนเมื่อนักเรียนเกิดปัญหาได้ตลอดเวลา โรงเรียนมีโครงการผู้ปกครองจิตอาสา และเครือข่ายผู้ปกครอง ทำให้ครู และผู้ปกครองมีการประสานสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ ครูให้คำปรึกษากับนักเรียนได้อย่างชัดเจนและทันต่อสถานการณ์ นอกจากนั้นโรงเรียนยังมีการจัดหาทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สอดคล้องกับ จูรีรัตน์ มีพันธ์ (2553, หน้า 66) พบว่า ครูต้องให้การดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไข้ปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นคนมีคุณภาพของสังคม

ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ครูมีทักษะในการแก้ปัญหา นักเรียนที่ได้รับการส่งต่อ และสามารถติดตามนักเรียนที่ถูกส่งต่อทั้งภายในและภายนอกทุกกรณี และรายงานให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีความชัดเจนของข้อมูลนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือก่อนการส่งต่อ สอดคล้องกับ ประภูศักดิ์ บัวดีบ (2552, หน้า 52) พบว่า ได้ดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่ต้องพัฒนาด้านความประพฤติในการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของนักเรียน ระเบียบวินัยของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การประสานความร่วมมือกับนักเรียน การให้ความรู้และทักษะในการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน จัดกิจกรรมเพื่อให้กำลังใจและส่งเสริมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น จัดองค์ความรู้เรื่องจิตวิทยาวัยรุ่น ให้ความรู้และทักษะการให้คำปรึกษา ให้ความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมชั้นเรียน และให้ครูได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ตรงให้นักเรียนร่วมคิดร่วมทำ และการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานในการบริหาร

งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันสามารถใช้ได้สะดวกรวดเร็วและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การอภิปรายผลแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 เป็นรายด้าน มีดังนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาในการดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้ความเอาใจใส่และเป็นกันเองกับนักเรียน กำหนดให้ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนให้ครบทุกคน และมีเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน สอดคล้องกับ วีระพงษ์ วันทา (2555, หน้า 12) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับกระทรวงสาธารณสุข ร่วมกันวางรากฐานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานให้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร และครูอาจารย์ ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครู อาจารย์ อย่างน้อยหนึ่งคน ที่จะคอยดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง และความสำเร็จของงานต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมกระทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรตั้งทีมประสานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียน สร้างเครื่องมือที่หลากหลายในการคัดกรองนักเรียน ซึ่งจะได้ข้อมูลครบในทุกด้าน และสถานศึกษาควรให้ครูที่ปรึกษา คัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบบันทึกในการคัดกรองนักเรียนรายบุคคล สอดคล้องกับ ประยุกต์ดี บัวดีบ (2552, หน้า 51) การคัดกรองนักเรียนนั้น ผู้บริหาร ควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนงบประมาณเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีการรวบรวมข้อมูล จัดทำเอกสารคู่มือการคัดกรองนักเรียนแต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูที่ปรึกษาประจำชั้น

ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียน ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาในครั้งต่อไป จัดกิจกรรมโฮมรูมในตอนเช้าทุกวัน เพื่อพบปะพูดคุยและรับทราบความคิดเห็นของนักเรียนในแต่ละวัน และโรงเรียนควรนำผลการประเมินกิจกรรมไปพัฒนาในการดำเนินงานในครั้งต่อไป สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 39-42 อ้างถึงใน ประเสริฐ สวนจันทร์, 2553, หน้า 33-36) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถดำเนินการได้แก่ กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2549, หน้า 28-33, อ้างถึงใน ประเสริฐ สวนจันทร์, 2553 หน้า 33-37) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดอาจเป็นห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน และมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้าน

ต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเอง การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต ซึ่งครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วยการจัดประชุมผู้ปกครองผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) เป็นการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความสามารถยิ่งขึ้น

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห และมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการออกเยี่ยมบ้านให้การช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทุกคน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้เพื่อนดูแลเพื่อน เพื่อนช่วยเพื่อน และการให้คำปรึกษากับเพื่อน สอดคล้องกับ จูริรัตน์ มีพันธ์ (2553, หน้า 66, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547, หน้า 3) ที่กล่าวสรุปไว้ว่า ครูต้องให้การดูแลใส่ใจนักเรียนอย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นคนมีคุณภาพของสังคม

ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้กับฝ่ายที่รับผิดชอบครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ดำเนินการช่วยเหลืออย่างมีขั้นตอนและคอยติดตามอยู่เสมอ โรงเรียนต้องขอรับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาเกินกว่าที่โรงเรียนจะดำเนินการแก้ไขได้ และควรตั้งทีมครูและนักเรียนไว้คอยติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอเพื่อการแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2544, หน้า 39, อ้างถึงใน บรรทมรวมมิตร (2553, หน้า 18) ว่าความสำเร็จในการช่วยเหลือนักเรียน เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน ครูทุกฝ่ายและการสนับสนุนอย่างดียิ่งของผู้ปกครอง อีกทั้งหากมีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาประจำโรงเรียนเพื่อร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดเป็นนโยบายให้ชัดเจน และติดตามให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการกำกับ ติดตาม ส่งเสริม ให้โรงเรียนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างต่อเนื่อง
3. โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตาม และรายงานผล ให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. ครู เป็นตัวจักรสำคัญในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรสร้างแรงจูงใจให้ครูมีการร่วมมือกันดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย นำข้อมูลที่ได้ มาคัดกรองนักเรียน แยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จากนั้นจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน และมุ่งเน้นช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา พร้อมทั้งวางแผนการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการส่งต่อให้กับหน่วยงานภายนอกหากมีความจำเป็น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลในสถานศึกษา
2. ควรมีการศึกษา เรื่อง แนวทางการคัดกรองนักเรียนในสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนตามศักยภาพในสถานศึกษา
4. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
5. ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2544). การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 -ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จूरี่รัตน์ มีพันธ์. (2553). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต.
- ณัฐภูมิ อินชัยวงศ์. (2552). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต.
- บรรทม รวมมิตร. (2553). การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
- ประยูร อัครบวร. (2552). การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (Network Building and Participatory). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ สวนจันทร์. (2553). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.
- ประภูศักดิ์ บัวดีบ. (2552). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนภูซางวิทยาคมอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา. คุรุศาสตรมหาบัณฑิต.

- เพ็ญศรี นิตยา. (2552). สภาพและปัญหาการดำเนิน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.
- วีระพงษ์ วันทา. (2555). การศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของข้าราชการครู
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (อุบลราชธานี –
อำนาจเจริญ). ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.
- สุนทร ทองคำพงษ์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับแม่วัยรุ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต.
- สุวัฒน์ แก้วหนองฮี. (2555). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน
สามัคคีศึกษาอำเภอชุมพลบุรี จ.สุรินทร์. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.
- สมศักดิ์ วรรณศิริ. (2550). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนที่เปิดสอนใน
ระดับช่วงชั้นที่ 3 – 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 .
- อรรถัย มงคลาด. (2552). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์
24 อำเภอจุนจังหวัดพะเยา. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้น
พื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
และแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไข
เพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 .กรุงเทพฯ : 2546.
- WWW.yongkon.ac.th/care2559/file/sysshelp.doc กรอบความคิดระบบการดูแลช่วยเหลื่อ
นักเรียน.